

При оцінці кредитного портфеля обов'язковим є проведення коефіцієнтного аналізу, який повинен враховувати показники, що характеризують як ризиковість, так і дохідність, прибутковість та забезпеченість кредитного портфеля. За результатами аналізу структури та коефіцієнтного аналізу кредитного портфеля можна визначити пріоритетні напрямки розміщення кредитних ресурсів, ризикованість та ефективність кредитного портфеля [1,2]. Для забезпечення відбору найбільш інформативних показників, що характеризуватимуть якість кредитного портфеля, необхідно враховувати наявність причинно-наслідкові зв'язків між показниками та використати факторний аналіз метод головних компонент [3]. Для отримання комплексної оцінки якості кредитного портфеля доцільним є застосування інтегральних методів, зокрема методу таксономії.

Третій етап – ідентифікація факторів, які визначили якість кредитного портфеля банку. Врахування у аналізі кредитного портфеля банку чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, що сприятиме прийняттю дієвих управлінських рішень, допоможе обрати ефективні шляхи покращення якості кредитного портфеля банку.

Четвертий етап є завершальним і передбачає інтерпретацію результатів попередніх етапів, підводяться підсумки та визначають стан кредитного портфеля. Аналізуються перспективи кредитної діяльності, здійснюється пошук резервів та заходів щодо підвищення дохідності та збалансованості, зниження ризиків кредитного портфеля, визначається адекватний розмір резервного фонду для покриття ризиків кредитної діяльності банку.

Таким чином, визначено особливості оцінювання якості кредитного портфеля банку, що передбачають дотримання послідовності чотирьох етапів із використанням запропонованого інструментарію, і забезпечить відстеження динаміки якості кредитного портфеля та її причин, що слугуватиме основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Список літератури:

1. Аналіз банківської діяльності: Підручник / А. М. Герасимович, М. Д. Алексеєнко, І. М. Парасій-Вергуненко та ін.; За ред. А. М. Герасимовича. – К.: КНЕУ, 2004. – 599 с.
2. Дзюблук, О. Механізм забезпечення якості кредитного портфеля й управління кредитним ризиком банку в період кризових явищ в економіці / Олександр Дзюблук // Журнал європейської економіки. – 2010. – № 1. – С. 108-124.
3. Чмутова І. М. Обґрунтування складу збалансованої системи показників для оцінки діяльності банку / І.М. Чмутова, О.С. Безродна // Вісник економіки транспорту і промисловості. – 2012. – № 38. – С. 137 – 143.

ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ РИНКУ ЦІННИХ ПАПЕРІВ В УКРАЇНІ

*Хандюк І.М., к.е.н., доцент кафедри фінансів,
Черкаський державний технологічний університет, м. Черкаси, Україна*

Ринок цінних паперів відіграє важливу роль в економічних перетвореннях будь-якої країни, оскільки він забезпечує функціонування всіх сфер економіки, а також і всієї системи суспільно-економічних відносин.

Останнім часом проблемі становлення та функціонування ринку цінних паперів приділяють увагу у своїх роботах такі зарубіжні вчені: Дж. Долан, М. Гольцберг, А. Мендрул, К. Форбс, а також українські вчені: В. Базилевич, З. Варналій, А. Василик, Н. Гаврилишин, Л. Гриценко, В. Корнєєв, А. Мозговий, В. Рєнко, В. Шелудько та ін.

Незважаючи на значну кількість наукових досліджень вчених-економістів, присвячених формуванню та функціонуванню ринку цінних паперів, нині залишається низка проблем, пов'язаних з приведенням у відповідність формалізованого ринку цінних паперів в реальні потреби національної економіки країни.

В Україні щорічно відбувається позитивна динаміка збільшення обсягів торгів на ринку цінних паперів, який протягом 2008-2012 рр. зріс з 883,39 млрд. грн. до 2530,87 млрд. грн., тобто на 1647,48 млрд. грн. (на 186,5 %). Обсяг біржових контрактів (договорів) збільшився на 225,91 млрд. грн. (в 7 разів): з 37,76 млрд. грн. до 263,67 млрд. грн. відповідно. Обсяг біржових контрактів (договорів) з цінними паперами на вторинному ринку протягом 2012 р. склав 208,26 млрд. грн. або 78,98 % від загального обсягу торгів [1].

У 2008 р. переважав обсяг торгів на ринку цінних паперів акціями – 352,82 млрд. грн. (39,94 % від загального обсягу торгів на ринку цінних паперів). Обсяг торгів облігаціями підприємств на ринку цінних паперів значно зменшився: з 205,21 млрд. грн. в 2008 р. до 124,89 млрд. грн. в 2012 р., тобто на 80,32 млрд. грн. (39,14 %).

Частка торгів облігаціями місцевої позики на ринку цінних паперів становить всього 0,25 % в 2008 р. і 0,30 % в 2012 р., що є вкрай низьким показником. Слід зазначити, що в 2012 р. зросла частка торгів облігаціями місцевої позики на біржовому ринку цінних паперів до рівня 6,39 %, що на 5,93 відсоткових пункти більше, ніж у 2008 р.

Останнім часом має місце активізація ринку похідних цінних паперів: обсяг торгів ними виріс з 0,27 млрд. грн. в 2008 р. до 24,91 млрд. грн. в 2012 р., хоча і становив всього 0,98 % загального обсягу торгів на ринку цінних паперів. Слід також зазначити, що значна частка торгів похідними цінними паперами належить біржовому ринку – 99,48 % в 2012 р.

Ринок цінних паперів інститутів спільного інвестування (ІСІ) залишається як і раніше відносно невеликим (4,97 % в 2008 р., 5,44 % в 2012 р.), хоча позитивним є факт збільшення обсягу торгів цінними паперами ІСІ, який у 2012 р. становив 137,74 млрд. грн., що в 3,13 рази більше, ніж у 2008 р.

Обсяг випуску цінних паперів в Україні зменшився з 153,05 млрд. грн. в 2008 р. до 107,73 млрд. грн. в 2012 р., тобто на 45,32 млрд. грн. (29,61 %). Якщо аналізувати ринок акцій, то обсяг випусків цих цінних паперів скоротився з 46,14 млрд. грн. в 2008 р. до 15,84 млрд. грн. в 2012 р., тобто на 30,30 млрд. грн. (64,81 %). Відповідно скоротилася частка акцій у загальному обсязі випуску цінних паперів на 15,44 процентних пункти: з 30,15 % в 2008 р. до 14,70 % в 2012 р.

Позитивна динаміка спостерігалася серед емісії облігацій підприємств: обсяг випусків облігацій підприємств збільшився з 31,35 млрд. грн. в 2008 р. до 51,39 млрд. грн. в 2012 р., тобто на 20,04 %, а частка випусків облігацій у загальному обсязі цінних паперів зросла з 20,48 % до 47,70 % відповідно, тобто на 27,22 процентних пункти.

Слід відзначити різке збільшення випуску облігації місцевої позики. Так, в 2012 р. було зареєстровано 12 випусків облігацій місцевої позики на суму 5,68 млрд. грн., що в 5,86 рази більше, ніж у 2008 р. і в 9,79 рази більше, ніж в 2011 р.

У процесі дослідження ринку цінних паперів в Україні встановлено такі особливості його розвитку:

1) переважання торгів на позабіржовому ринку цінних паперів: 95,73 % в 2008 р. і 89,58 % в 2012 р. Зауважимо, що зменшення частки торгів на позабіржовому ринку є позитивною динамікою;

2) незважаючи на збільшення обсягу торгів облігаціями місцевої позики, залишається незначний обсяг торгів на ринку цінних паперів облігаціями місцевої позики: 2,20 млрд. грн. (0,23% загального обсягу торгів) в 2008 р. і 7,48 млрд. грн. (0,30 % загального обсягу торгів) у 2012 р. Також слід зазначити незначний обсяг випуску облігацій місцевої позики: 0,97 млрд. грн. (0,63% загального обсягу випуску) в 2008 р. і 5,68 млрд. грн. (5,27 % загального обсягу випуску) в 2012 р.;

3) як і раніше залишається слабо розвиненим ринок похідних цінних паперів, хоча обсяг торгів збільшився з 0,27 млрд. грн. (0,03% загального обсягу торгів) у 2008 р. до 24,91 млрд. грн. (2,82 % загального обсягу торгів) в 2012 р., а обсяг випуску збільшився з 0,00027 млрд. грн. (0,0002 % загального обсягу випуску) в 2008 р. до 0,2289 млрд. грн. (0,21 % загального обсягу випуску) в 2012 р.;

4) негативною тенденцією є скорочення випуску цінних паперів інститутів спільного інвестування: з 74,26 млрд. грн. (48,52 % загального обсягу випуску) в 2008 р. до 34,04 млрд. грн. (31,60 % загального обсягу випуску) в 2012 р., тобто на 16,92 %.

Виконане дослідження дозволило автору визначити напрями та сформулювати пропозиції щодо подальшого розвитку ринку цінних паперів в Україні, серед яких слід виділити такі:

1. Здійснення заходів щодо централізації і організованості фондового ринку: заборона укладення угод купівлі-продажу цінних паперів на неорганізованому ринку, що підвищить ліквідність ринку цінних паперів, збільшить капіталізацію всіх структур останнього і зробить його діяльність більш прозорим.

2. Збільшення емісії облігаціями місцевої позики та створення сприятливих умов для збільшення торгів ними на ринку цінних паперів. Варто відзначити, що ринок облігацій місцевої позики є одним з перспективних джерел залучення необхідних коштів до місцевих бюджетів і є дуже привабливим для вітчизняних муніципалітетів, тому що поряд з вирішенням питання додаткових джерел фінансування інвестиційних проектів дозволяє отримати певні переваги, зокрема, зниження процентних ставок шляхом конкуренції між інвесторами, можливість реструктуризації облігаційної позики, а також, завдяки своєчасному погашенню облігацій, місто створює свою публічну історію кредитоспроможності, яка в майбутньому дозволить здійснити великі за обсягом випуски облігацій місцевої позики та інші запозичення.

3. Розвиток ринку похідних цінних паперів – виступає одним з факторів ефективного функціонування фінансового ринку і відображає свій вплив на ефективне функціонування реального сектору економіки. Зростання обсягу випуску похідних цінних паперів протягом останніх років свідчить про інтерес учасників ринку до фінансових інструментів, які створюють можливість для хеджування ризиків, представляючи собою елементи квазі-страхування.

4. Створення ефективного механізму захисту інтересів інвесторів на ринку цінних паперів, що дозволить збільшити випуск і обсяг торгів цінними паперами

інститутів спільного інвестування, так як інститути спільного інвестування разом з банківськими депозитами є важливим інструментом для інвестицій коштів фізичних осіб, збереження та накопичення їх заощаджень.

Вирішення цих питань дозволить розглядати ринок цінних паперів як ефективний і гнучкий механізм перерозподілу фінансових ресурсів, трансформації заощаджень в інвестиції, адекватний умовам ринкової економіки.

Список літератури:

1. Річний звіт Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку за 2012 рік: Інновації для розвитку ринку [Електронний ресурс] / Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. – Режим доступу: <http://www.nssmc.gov.ua>.